

In addition, the creation of the Unified Glossary of Legal Terms is emphasized, in the context of which the role of the unification of legal terminology is emphasized. The creation of such a Unified glossary will help to reduce such disadvantages of legal terminology as: the designation of several different concepts with one term or the designation of the same concept with several terms; elimination of terminological inconsistencies in laws and by-laws; the use of foreign terminology is not always justified; lack of clear definitions; use of outdated terms; use of linguistically and stylistically incorrect terms, etc.

Regarding the second direction of law-making, which concerns the continuation of the integration process, the main instrument for the implementation of which is the legal means of law-making. Therefore, with the aim of improving law-making in Ukraine, adapting laws and by-laws to EU legislation, we consider it expedient to develop a mechanism to ensure the implementation of this work. The purpose of such a mechanism is to improve the order of development, adoption and implementation of regulatory products; development of uniform rules for the adaptation of legal norms taking into account the requirements of European legislation.

Conclusions. Modern legal doctrine demonstrates a powerful contribution to the development of the category «law-making», because a sufficient number of definitions of this concept are given in various scientific publications. Law-making is implemented in two directions: 1) factual issues related to the internal regulation of social relations (they are the most relevant to the political and social realities of today's Ukrainian society, characterized by constant dynamics); 2) issues related to the European integration course, which are conditioned by the reform and functioning of national law with the aim of entering the legal field of the EU.

Key words: law-making, unification, European integration, social relations, legal regulation, normative-legal act.

DOI: 10.33663/0869-2491-2024-35-251-259

УДК 340.1

В. Ю. ВАСЕЦЬКИЙ,
кандидат юридичних наук*
ORCID: 0000-0001-5595-5291

ВЕКТОРИ ПРАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВІДБИТТЯМ АГРЕСІЇ РФ

Стаття присвячена обґрунтуванню необхідності застосування Закону України «Про правотворчу діяльність» в умовах відбиття агресії РФ проти України, що зумовлює актуальність такого напрямку правотворчої діяльності в Україні. З аналізу аргументів, які наводять відомі політичні діячі й науковці, випливає, що система колективної безпеки, яка була створена після Другої світової війни, в багатьох аспектах себе вичерпала. Зазначено, що для подолання сучасних викликів і реформування правових інститутів у сфері безпеки на міжнародному та національному рівнях необхідно виходити з найбільш загальних фундаментальних положень, що містять у своїй основі доктринальні принципи забезпечення безпеки людства та окремої людини. Показано, що в українському законодавстві перетворення повинні відбуватися з урахуванням Закону України «Про правотворчу діяльність». У процесі напрацювання нормативно-правових актів українського законодавства, які засновані на міжнародних документах, що мають загальнообов'язковий характер для будь-якої правової системи та будь-якої держави, необхідно враховувати відповідні статті Закону. При цьому доцільною є позитивна практика застосування правових норм у сфері забезпечення прав і свобод людини, яка повинна залишитися складовою в реформованій системі правових інститутів.

Ключові слова: агресія РФ проти України, Закон України «Про правотворчу діяльність», реформування правових інститутів з питань безпеки, доктринальні принципи забезпечення безпеки.

Vasetsky Viacheslav. Vectors of law-making activity in Ukraine in the conditions of modern challenges related to repelling the aggression of the Russian Federation

The paper is devoted to the justification of the need to apply the Law of Ukraine «On Law-Making Activity» in the conditions of repelling the aggression of the Russian Federation against Ukraine, which determines the relevance of such direction of legal activity in Ukraine. From the analysis of the arguments given by well-known politicians and scientists, it follows that the system of collective security, which was created after the Second World War, has exhausted itself in many aspects. It is noted that in order to overcome modern challenges and reform legal institutions in the field of security at the international and national levels, it is necessary to proceed from the most general

* Vasetsky Viacheslav, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.)

fundamental provisions, which are based on the doctrinal principles of ensuring the security of humanity and the individual. It is shown that in Ukrainian legislation, transformations must take place taking into account the relevant articles of the Law of Ukraine «On Law-Making Activities». In the process of developing normative legal acts of Ukrainian legislation, which are based on international documents that are generally binding for any legal system and any state, it is necessary to take into account the relevant articles of the Law. At the same time, the positive practice of applying legal norms in the field of ensuring human rights and freedoms, which should remain a component of the reformed system of legal institutions, is expedient.

Key words: Aggression of the russian federation against Ukraine, Law of Ukraine «On Law-Making Activities», reform legal institutions in the security field, doctrinal principles of ensuring the security.

Постановка проблеми, актуальність та аналіз літературних джерел і публікацій. Закон України «Про правотворчу діяльність»¹, що очікує на впровадження у дію, буде застосовуватися в переломний історичний період, який стосується не тільки України, а й більшості країн світу. Для України це пов'язано з відбиттям нашим народом навали російської армії, яка 22 лютого 2022 р. вчинила акт агресії проти України, маючи за мету знищення української держави, самобутності народу, позбавлення його історичних коренів. У цих подіях різною мірою задіяна значна кількість країн світу. Цивілізований світ надає всебічну допомогу Україні в її боротьбі, зокрема: постачанням військової техніки, різного типу озброєння, матеріальними ресурсами на десятки мільярдів доларів, підтримкою на міжнародному рівні, засобами, що сприяють переходу до натовських стандартів у військовій сфері. З іншого боку, про широкомасштабні світові події свідчить також постачання озброєння РФ Іраном та Північною Кореєю.

Усе це засвідчує, що реформування системи безпеки на міжнародному й національному рівнях є актуальною проблемою сьогодення. Ці зміни супроводжуватимуть не тільки народження відповідних інститутів, а й з необхідністю будуть пов'язані зі змінами у правовій сфері, які безпосередньо стосуються питань правотворчої діяльності.

Про необхідність змін, передусім у напрямі забезпечення системи безпеки, висловлюються як політичні лідери, так і представники правової науки. Достатньо згадати виступи президентів України і Сполучених Штатів Америки.

Президент України Володимир Зеленський на засіданні Ради Безпеки ООН 20 вересня 2023 р. наголосив, що ООН перебуває у глухому куті щодо агресій: «Вето в руках агресора – ось те, що загнало ООН у глухий кут. Хоча б ким ви були, наявна система ООН робить вас все одно меншим, ніж право вето, яке є лише в кількох і яке використовується одним – Росією – на шкоду всім іншим членам ООН»².

За словами президента США Джозефа Байдена, у статті для The Washington Post зазначено, якщо США відійдуть від викликів сьогодення,

ризик конфліктів може поширитися, а витрати на їх вирішення лише зростатимуть. Дві світові війни показали, що коли агресія в Європі залишається без відповіді, криза не зникає сама собою і безпосередньо втягує Америку³.

Нині суспільство перебуває в процесі перетворення на якісно інший стан, який характеризується новим ставленням до питань безпеки, потреби реформування правових інститутів, що гарантують безпеку держав та їх громадян. Цей процес потребує осмислення і, якщо говорити про найбільш загальні, найбільш актуальні тенденції в сучасному розвитку джерел права, то саме їх розвиток у галузі безпеки посідає одне з основних місць. Означені обставини свідчать про зростання теоретичного і практичного інтересу до знаходження відповіді на питання фундаментального змісту в юридичній сфері, до загальних доктринальних джерел права.

Це матиме відображення не тільки у міжнародному праві, а й усі правові положення отримають розвиток у національному законодавстві, оскільки Україна з необхідністю у повному обсязі буде представлена у провідних міжнародних організаціях цивілізованого співтовариства. Для України це важливо також у зв'язку з необхідністю створити такі національні правові відносини, які б запобігали проявам корупції, долали проблеми у сфері безпеки тощо. У контексті цього Н. Оніщенко важливе місце відводить правотворчості, яке не стає менш розмитим у суворі часи відбиття збройної агресії РФ проти України. Виходячи з мети, що закладається в категорію «правотворчість», а саме – обґрунтування, оновлення, удосконалення й зміни в правовому масиві, вона відзначає найактуальнішу тему, що пов'язана із взаємодією сучасного громадянського суспільства і Збройних Сил України⁴.

Про особливості правотворчої діяльності в на цьому етапі Н. Пархоменко зазначає, що зміни до законодавства в Україні в умовах воєнного стану були детерміновані війною та всіма соціально-економічними та політичними проблемами, які виникли. Розроблене законодавство стало частиною загальної системи законодавства України, завдяки чому вона набула спроможності стабілізувати правопорядок та забезпечити режим законності в державі⁵.

Зазначені обставини визначають **мету дослідження** як обґрунтування необхідності застосування Закону України «Про правотворчу діяльність» з врахуванням сучасних тенденцій реформування правових інститутів у сфері безпеки, необхідності дослідження в цьому напрямі фундаментального змісту перетворень у правовій сфері загального доктринального характеру, врахування того, що українське законодавство буде знаходитися у системі загальних положень, які з необхідністю розробить міжнародне співтовариство.

Основний зміст. В. Єльченко, який був постійним представником України в Раді Безпеки ООН (2016–2018 рр.), Надзвичайним і Повноважним послом України у США (2019–2021 рр.), зазначає, що кожна система колективної безпеки в історії людства створювалася після серйозних воєн або таких глобальних конфліктів.

Першим був так званий Віденський конгрес 1815 р., який створив певні правила поведінки на міжнародній арені, які діяли більш-менш упродовж усього XIX ст. і вичерпали себе з початком Першої світової війни. Після чого була створена Ліга Націй, з якої, до речі, вигнали колишній СРСР за агресію проти Фінляндії.

Надалі запалала Друга світова війна, після якої була створена ООН, яка захищала світ від конфліктів, але, звичайно, не повністю, не ідеально. Система колективної безпеки, яка базується на Статуті ООН, себе вичерпала. Світ дуже змінився за останні майже вісім десятиліть. ООН і її головний орган – Радбез ООН – на його думку, жодному реформуванню не підлягають. «Реконструкція Радбезу ООН не приведе до підвищення ефективності цього органу, оскільки він базується на статутних положеннях ООН. Потрібно все розігнати і створити заново міжнародну організацію, яка буде побудована на абсолютно інших принципах»⁶.

Науковці, політичні діячі ставлять під питання подальшу дієвість системи загальноновизнаних цінностей, які функціонують відповідно до сучасних принципів міжнародного права. Так, О. Скрипнюк прямо підкреслює, що перехід російсько-української війни до повномасштабної стадії, що до того ж характеризується брутальним порушенням державою-агресором основоположних засад як «права Женеви», так і «права Гааги», свідчить про неефективність універсальної системи підтримання миру та безпеки в рамках ООН, кризу якої можна порівняти з кризою системи Ліги Націй напередодні Другої світової війни. Проте дедалі більшої актуальності набуває питання пошуку контурів нового міжнародного правопорядку, який має прийти на зміну існуючому. Відповідно ООН має або реформуватися, або остаточно втратить своє значення як система колективної безпеки, перетворившись на дискусійний клуб, позбавлений реального впливу на розв'язання безпекових питань⁷.

Схожої думки дотримуються також Л. Луць і І. Настасяк, які вказують, що система міжнародного права до початку XXI ст. забезпечувала співіснування і співробітництво держав як правовими, так і іншими засобами. Глобалізаційні виклики та інші чинники зменшили значущість не лише засобів, завдяки яким розв'язувалися загальноцивілізаційні проблеми, а й поставили під сумнів реальність системи загальноновизнаних цінностей, дієвість правових механізмів вирішення міжнародно-правових питань, засвідчили декларативність приписів, зафіксованих у міжнародно-правових документах. На їх думку, існуючу систему загальноновизнаних цінностей слід трансформувати в систему правових ідей, які зафіксовані в основних принципах міжнародного права. І, що, на нашу думку, найважливіше, порушення цих принципів слід трактувати як неправомірні дії, а механізм їх забезпечення мають складати виключно дієві правові засоби, що зумовлює пряму (а не за умовою) юридичну відповідальність за їх порушення⁸.

Тобто науковці й політичні діячі стосовно сучасних викликів і можливих способів вирішення проблем виходять з найбільш загальних фундаменталь-

них положень, що мають у своїй основі доктринальні принципи забезпечення безпеки людства та окремої людини і сфери її існування. У цьому відношенні при плануванні правотворчої діяльності і розробці програмних документів має значення таке положення Закону України «Про правотворчу діяльність»: «Програмний документ публічної політики приймається, видається або укладається у формі: 2) доктрини, стратегії – для розроблення документів прогнозування розвитку країни, окремого виду суспільних відносин на довготривалий період та способів досягнення поставленої мети» (розділ III, ст. 23, п. 2).

Зазначений погляд на правотворчу діяльність у сучасних умовах пов'язаний з вимогами до цього процесу, які включають, зокрема, відповідність розвитку суспільних відносин, домінування правової доктрини. Правотворчість тісно пов'язана з законотворчістю. Остання, проте, є вузьким поняттям, оскільки стосується прийняття лише законів, а правотворчість охоплює процес прийняття як законів, так і інших нормативно-правових актів⁹.

Питання забезпечення загальної безпеки, що особливо загострилася останнім часом, передусім у зв'язку з агресією РФ проти України, повинне розглядатися у сукупності з відповідними заходами на субсидіарному рівні. У Законі України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 р. національна безпека України визначається як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних і потенційних загроз¹⁰. Національна безпека поєднує як воєнні, політичні, економічні, енергетичні аспекти, так і гуманітарні, життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян. Про останній аспект у Законі України «Про правотворчу діяльність» прямо вказується, що правотворча діяльність здійснюється відповідно до принципу «пріоритетності утвердження та забезпечення прав і свобод людини, дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини» (розділ I, ст. 3, п. 2).

Водночас Закон України «Про правотворчу діяльність» у п. 4 ст. 7 дає чітке посилання на законне обмеження дії нормативно-правових актів, які стосуються прав та основних свобод людини і громадянина, що обмежуються у зв'язку з дією воєнного стану. Таке обмеження визначається Законом України «Про правовий режим воєнного стану»¹¹. Введення такого пункту з посиланням на відповідний закон уявляється дуже актуальним саме тепер, коли Україна відбиває воєнний напад РФ.

Поняття національної безпеки має багатогранний характер. Об'єднуючи категоріальні визначення національної, правової та конституційної безпеки, Р. Луцький надає розгорнуте тлумачення змісту цього поняття: національна безпека – це стан конституційних правовідносин, що складаються у процесі цілеспрямованої діяльності, результатом якої є досягнення такого стану

функціонування громадянського суспільства, правової держави та їх структурних компонентів, який характеризується здатністю протистояти загрозам, що становлять небезпеку для конституційного ладу. Він зазначає, що загрозами безпеки України слід вважати реальні чи потенційні чинники та явища, які ускладнюють або унеможливають реалізацію національних інтересів у гуманітарній сфері і створюють небезпеку для суверенітету нації та свободи громадянина, а також для цілісності, стабільності й прогресивного розвитку української держави як рівноправного члена світової спільноти¹².

Прагнення до безпеки має багатовікову історію розвитку, інтенсивність і масштаби потреби якої постійно зростають. Після Другої світової війни ухвалення ООН Загальної декларації прав людини¹³, а потім на європейському континенті прийняття Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини¹⁴ поклали початок історії визнання і захисту прав особи, що стало одним з основних чинників, що обмежують свавілля держави по відношенню до людини, що ставлять державні рішення в залежність від потреб суспільства і конкретної особи. Такий підхід є важливим і на даному етапі боротьби демократії з авторитаризмом. Уявляється, що напрацювання й позитивна практика застосування правових норм у сфері забезпечення прав і свобод людини залишаться складовою і в реформованій системі правових інститутів.

Реалії такі, що дотримання комплексу прав і свобод людини, закріплених у міжнародних нормативно-правових документах, є загальнообов'язковим для будь-якої правової системи, будь-якої держави. Натепер спостерігається процес осмислення концепції колективної безпеки на міжнародному рівні й відображення в національній юрисдикції. Механізм взаємодії міжнародних і національних нормативно-правових документів, подібний системі забезпечення прав і свобод людини може бути застосований і в документах, що стосуються безпекових питань. У цьому випадку в Україні при розробці відповідного законодавчого акта необхідно застосовувати положення, що відображено у розділі I, ст. 2, п. 3 Закону України «Про правотворчу діяльність»: «Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж передбачені цим Законом, застосовуються правила міжнародного договору України». Це забезпечує певну гарантію дотримання загальних правил, що будуть напрацьовані правовими інститутами демократичних країн.

Висновки. Враховуючі виклики, пов'язані з агресією рф проти України, та масштабні терористичні акти в інших країнах світу, неспроможність існуючих міжнародних інститутів достатньою мірою протидіяти таким жакливим подіям, актуальним завданням сьогодення, яке відмічають багато політичних діячів, науковців, громадських організацій, є реформування правових інститутів у сфері безпеки на міжнародному та національному рівнях, необхідності дослідження в цьому напрямі фундаментального змісту перетворень загального доктринального характеру. В українському законодавстві пере-

творення повинні відбуватися, зокрема, відповідно до п. 3 ст. 2, п. 4 ст. 7, п. 2 ст. 23 Закону України «Про правотворчу діяльність».

Прагнення до безпеки має багатовікову історію розвитку, інтенсивність і масштаби потреби якої постійно зростають, вони мають багатогранний характер і в українських умовах повинні протистояти реальним чи потенційним загрозам, які ускладнюють або унеможливають реалізацію національних інтересів і створюють небезпеку для суверенітету нації та свободи громадянина, цілісності, стабільності й прогресивного розвитку держави.

Напрацювання і позитивна практика застосування правових норм у сфері забезпечення прав і свобод людини повинні залишитися складовою в реформованій системі правових інститутів. Положення, що закріплені у міжнародних нормативно-правових документах, повинні залишатися загальнообов'язковими для будь-якої правової системи, будь-якої держави. Такий підхід є важливим і для юридичної практики боротьби демократії з авторитаризмом. Розробка нормативно-правової бази повинна відповідати п. 3 ст. 2, п. 2 ст. 3 Закону України «Про правотворчу діяльність».

1. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>.
2. Зеленський у Раді безпеки: «вето в руках агресора загнало ООН у глухий кут». Радіо Свобода. 20 вересня 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zelenskyi-rada-bezpeky-oon/32601628.html>.
3. Інвестиція у нашу власну безпеку – Байден про важливість підтримки України. Факти. 19 Листопада 2023 р. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20231119-investyziya-u-nashu-vlasnu-bezpeku-bajden-pro-vazhlyvist-pidtrymuvaty-ukrayinu/>.
4. Оніщенко Н. М. Юридична відповідальність держави перед особою / кол. авторів; за ред. Н. М. Оніщенко, О. В. Зайчука. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. С. 118.
5. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології: монографія. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. 336 с.
6. ООН і Радбез жодному реформуванню не підлягають. Необхідна нова система колективної безпеки – Єльченко. Радіо Свобода. 24 травня 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiya-viyna-radbez-oon-veto-nova-systema-bezpeky/32425329.html>.
7. Скрипнюк О. В. Міжнародно-правова допомога Україні в боротьбі проти російської агресії. *Альманах права. Актуальні проблеми правового розвитку в умовах війни та післявоєнної відбудови держави*. Вип. 13. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2022. С. 13–22. DOI: 10.33663/2524-017X-2022-13-2.
8. Луць Л. А., Настасяк І. Ю. Відповідність сучасних законів України міжнародно-правовим цінностям: гасло чи реальність. *Альманах права. Трансформація законодавства України в сучасних умовах*. Вип. 14. Київ: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2023. С. 145–151. DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14-145-151.
9. Бобровник С. В., Щербельський В. Є. Правотворчість. *Юридична енциклопедія: в 6-т. Т. 5.* / Редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ: Укр. енцикл, 2003. С. 51.
10. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
11. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 19.10.2023 № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.
12. Луцький Р. П. Методологічні засади національної безпеки України: трансформація законодавства та світогляду. *Альманах права. Трансформація законо-*

давства України в сучасних умовах. Вип. 14. Київ: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2023. С. 145–151. DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14-145-151. **13.** Загальна декларація прав людини. Київ: Право, 1995. 12 с. **14.** Конвенція про захист прав і свобод людини (ETS No.5) із поправками, внесеними відповідно до положень Протоколу № 11. Збірник договорів Ради Європи. Українська версія. Київ: Парламентське видавництво, 2000. 656 с.

References

1. Pro pravotvorchu diialnist. Zakon Ukrainy vid 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> [ukr.].
2. Zelenskyi u Radi bezpeky: «veto v rukakh ahresora zahnal OON u hlukhyi kut». Radio Svoboda. 20 veresnia 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zelenskyi-rada-bezpeky-oon/32601628.html> [ukr.].
3. Investytsiia u nashu vlasnu bezpeku – Biden pro vazhlyvist pidtrymky Ukrainy. Fakty. 19 lystopada 2023. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20231119-investytsiya-u-nashu-vlasnu-bezpeku-bajden-pro-vazhlyvist-pidtrymuvaty-ukrayinu/> [ukr.].
4. Onishchenko N. M. Yurydychna vidpovidalnist derzhavy pered osoboiu / Kol. avtoriv; za red. N. M. Onishchenko, O. V. Zaichuka. Kyiv: TOV «Vydavnytstvo «Iurydychna dumka», 2007. S. 118 [ukr.].
5. Parkhomenko N. M. Dzherela prava: problemy teorii ta metodolohii: monohrafiia. Kyiv: TOV «Vydavnytstvo «Iurydychna dumka», 2008. 336 s. [ukr.].
6. OON i Radbez zhodnomu reformuvanniu ne pidliahaiut. Neobkhidna nova systema kolektyvnoi bezpeky – Yelchenko. Radio Svoboda. 24 travnia 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiya-viyina-radbez-oon-veto-nova-systema-bezpeky/32425329.html> [ukr.].
7. Skrypniuk O. V. Mizhnarodno-pravova dopomoha Ukraini v borotbi proty rosiiskoi ahresii. *Almanakh prava. Aktualni problemy pravovoho rozvytku v umovakh viiny ta pisliavoiennoi vidbudovy derzhavy*. Vyp. 13. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2022. S. 13–22. DOI: 10.33663/2524-017X-2022-13-2 [ukr.].
8. Luts L.A., Nastasiak I. Iu. Vidpovidnist suchasnykh zakoniv Ukrainy mizhnarodno-pravovym tsinnostiam: haslo chy realnist. *Almanakh prava. Transformatsiia zakonodavstva Ukrainy v suchasnykh umovakh*. Vyp. 14. Kyiv: In-t derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2023. S. 145–151. DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14-145-151 [ukr.].
9. Bobrovnyk S. V., Shchebelskyi V. Ie. Pravotvorchist. *Iurydychna entsyklopediia v 6-t. T. 5.* / Redkol.: Yu. S. Shemshuchenko ta in. Kyiv: Ukr. entsykl, 2003. S. 51 [ukr.].
10. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2018 roku № 2469-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2018, № 31, st. 241 [ukr.].
11. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu. Zakon Ukrainy vid 19.10.2023 № 389-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2015, № 28, st. 250 [ukr.].
12. Lutskyi R. P. Metodolohichni zasady natsionalnoi bezpeky Ukrainy: transformatsiia zakonodavstva ta svitohliadu. *Almanakh prava. Transformatsiia zakonodavstva Ukrainy v suchasnykh umovakh*. Vyp. 14. Kyiv: In-t derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2023. S. 145–151. DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14-145-151 [ukr.].
13. Zahalna deklaratsiia prav liudyny. Kyiv: Pravo, 1995. 12 s. [ukr.].
14. Konventsiiia pro zakhyst prav i svobod liudyny (ETS No.5) iz popravkami, vnesenymy vidpovidno do polozhen Protokolu № 11. *Zbirka dohovoriv Rady Yevropy. Ukrainska versiiia*. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo, 2000. 656 s. [ukr.].

Vasetsky Viacheslav. Vectors of law-making activity in Ukraine in the conditions of modern challenges related to repelling the aggression of the Russian Federation

The paper is devoted to the justification of the need to apply the Law of Ukraine «On Law-Making Activity» in the conditions of repelling the aggression of the Russian Federation against Ukraine, which determines the relevance of such direction of legal activity in Ukraine. The law pending implementation will be applied in a turning point in history, which affects not only Ukraine, but also most countries of the world. For Ukraine, this is connected with our people repelling the onslaught of the Russian army, which on February 22, 2022 carried out an act of aggression against Ukraine with the aim of destroying the Ukrainian state, the identity of the people, and depriving of their historical roots. Reforming the security system at the international and national levels is becoming an urgent problem today.

The purpose of the study is to justify the need to apply the Law of Ukraine «On Law-Making Activities» taking into account modern trends in the reform of legal institutions in the field of security, the need to study in this direction the fundamental content of transformations in the legal sphere of a general doctrinal nature, taking into account the fact that Ukrainian legislation will be in the system of general provisions that the international community will necessarily develop.

An analysis of the arguments given by well-known political figures and scientists regarding the reform of legal institutions aimed at ensuring security at the international and national levels has been carried out. It follows from this analysis that the system of collective security, which was created after the Second World War, has exhausted itself in many aspects. It is noted that in order to overcome modern challenges and reform legal institutions in the field of security, it is necessary to proceed from the most general fundamental provisions, which are based on the doctrinal principles of the security of humanity and the individuals.

The issue of ensuring general security should be considered together with relevant measures at the subsidiary level. National security is a multifaceted concept, which on the one hand refers to military, political, economic, aspects, important interests of society and the state, the implementation of which ensures the state sovereignty of Ukraine, its progressive democratic development. On the other hand, national security ensures safe living conditions and the well-being of its citizens.

It is substantiated that the development and positive practice of the application of legal norms in the field of ensuring human rights and freedoms should remain a component of the reformed system of legal institutions. In Art. 3, clause 2 of the Law of Ukraine «On Law-Making Activities» explicitly states that law-making activities are carried out in accordance with the principle of priority of affirming and ensuring human rights and freedoms, compliance with international standards in the field of human rights. Provisions regarding human rights and freedoms enshrined in international normative legal documents must remain universally binding for any legal system, any state. This approach is also important for the legal practice of democracy's fight against authoritarianism.

Key words: Aggression of the Russian Federation against Ukraine, Law of Ukraine «On Law-Making Activities», reform legal institutions in the security field, doctrinal principles of ensuring the security.